

גם כאשר המעבר בין הרצועה לגדה נדרש בשל כשל של הרשויות הישראליות, אין הן ממחרות לתקן את המצב. למוקד הגיעו פניות של מספר עצירים, תושבי הגדה, ששחררו לרצועת עזה, בניגוד להתחייבות המדינה בעתירת המוקד לבג"ץ בנוגע לתנאי המעצר במחנה עופר (ראו תחת זכויות כלואים: תנאי מעצר). נסיונות המוקד לאפשר את חזרתם לבתיהם בגדה לא צלחו עד כה.

ח"כ, תושב רמאללה הנשוי לתושבת רמאללה, נעצר ב-3 למרץ בגשר אלנבי כשביקש לצאת לירדן. הוא הוחזק במעצר משך יום אחד בכלא אשקלון והועבר לרצועת עזה - זאת משום שבצד הישראלי הוא רשום כתושב עזה, למרות ששינה את מענו בתעודת הזהות שלו עוד בשנת 1998. ח"כ פנה למוקד לאחר שישה חודשים במהלכם ניסה להסדיר שובו לאשתו ולביתו ברמאללה. לאחר פנייתו, ביקש המוקד את התערבותה של לשכת היועץ המשפטי לגדה המערבית. עד לכתיבת דו"ח זה לא נתקבלה עדיין תשובה. (תיק 23309)

טופלה כלל. ביולי פנה המוקד לפרקליטות המדינה בבקשה לאפשר את המעבר, שאושר כחמישה חודשים קודם לכן. במשך שלושת החודשים הבאים לא נתקבלה כל תשובה על פנייה זו. ל"א זומנה לחקירת שב"כ במת"ק, ולאחריה זומנה שוב ושוב על-מנת לקבל את היתר המעבר, ובכל פעם הושבו פניה ריקים. בנובמבר 2002 נתקבלה תשובה: המוקד נדרש לפנות לקצין מסוים במת"ק חברון כדי לתאם מועד מדויק למסען של האם ובתה - אולם נסיונות המוקד, הבת ואף קציני צה"ל עצמם לתאם מועד זה עם המת"ק, לא צלחו. במהלך דצמבר נפטר אביה של ל"א ולכן לא יכלה האם ללוותה. המוקד פנה לרשויות: להתיר לאח להחליף את האם. צה"ל התיר לל"א לצאת לעזה ב-19 לינואר 2003, למעלה משנה מאז הפנייה הראשונה, אולם נאסרה יציאת האח. בייאווה, החליטה ל"א לצאת לבדה לעזה. אחיה, הנמצא בירדן, אמור להגיע לרצועה דרך מצרים, כדי שקרוב משפחה יוכל להיות לצידה בטקס הנישואין, כמקובל. (תיק 16755)

סגר

המתירות את כניסתם לישראל של כמה אלפי פועלים, בהתאם לצרכי המשק הישראלי. מי שנתפס בישראל ללא אישור כניסה, מסתכן במאסר ובאייכולת לקבל אישור כניסה או אישור תנועה אחר בעתיד, עקב הרשתות בפלילים. רוב הפונים למוקד בעניין הסדרת כניסתם לישראל עושים זאת כאשר הנסיבות מחייבות זאת, באין חלופה אחרת בשטחים.

נ"ת, ילדה בת שש מכפר ג'מאל, נפצעה בעינה בתאונה בבית. עוד באותו יום הועברה באמבולנס לבית החולים סנט ג'ורג' בירושלים, ועברה שם ניתוח. לשם הצלחת

מאז מלחמת המפרץ ב-1991, נאסר על תושבי השטחים להיכנס לשטח ישראל ומזרח ירושלים, אלא בהיתר כניסה. עד לשנת 1993 הנפיקה ישראל היתרים רבים לתקופות ממושכות יחסית, אולם בעקבות פיגוע במרץ 1993 הטילה סגר כללי על השטחים שנמשך עד היום - מחסומים הוצבו לאורך הקו הירוק על-מנת למנוע מפלסטינים ללא היתרים להיכנס לישראל והאישורים, שהתנאים לקבלתם לא היו ידועים למבקשים אותם, ניתנו במשורה. מאז אוקטובר 2000 לא ניתנים אישורי כניסה לישראל, למעט מקרים חריגים במיוחד או "הקלות", שמבוטלות תוך זמן קצר בדרך כלל,

על ישראלים להיכנס לשטחי הרשות הפלסטינית. מאז תחילת האינתיפאדה לא יכלו עובדי השטח להגיע באופן שוטף למשרדי הארגון בירושלים ולכן החליט "בצלם" לקיים ימי עיון מרוכזים לעובדיו. באוקטובר 2001 התקיימה השתלמות ראשונה. עובדי השטח, שהם תושבי השטחים, קיבלו אישורי כניסה לישראל. לקראת ההשתלמות השנייה, באוקטובר 2002, פנה "בצלם" שוב לרשויות בבקשה להסדיר אישורי כניסה לעובדיו, אולם כניסתו של ע"ד לא אושרה בנימוק יחיד: השב"כ אינו מאשר. "בצלם" פנה למוקד, שפנה לפרקליטות המדינה: לאפשר את השתתפותו של ע"ד בימי העיון. הפרקליטות העבירה את הפנייה לצה"ל, שהשיב כי על סמך מידע מודיעיני חסוי ע"ד הוא פעיל חזית עממית, חשד שע"ד מכחיש מכל וכל: מלבד מעצר קצר על שהייה בלתי חוקית לפני כעשר שנים, ומלבד החרמת מצלמתו עת שוחח עם עיתונאים על הרג אחיינו ב-14 לאוגוסט, כאשר צה"ל כפה על האחייך השתתפות ב"נוהל שכן", ע"ד מעולם לא נעצר או נחקר. ההשתלמות השנייה התקיימה כמתוכנן, ללא ע"ד. לקראת ההשתלמות השלישית, בדצמבר, אסר הצבא על כניסתם לישראל של ע"ד ושני עובדי שטח נוספים. המוקד עתר לבג"ץ בשם ע"ד ו"בצלם", ובמקביל פעל לאישור כניסתם של שני העובדים הנוספים. העתירה נדחתה על-ידי בית המשפט וכניסתם של שני העובדים הנוספים לא אושרה. (תיק 23038)

הטיפול היה על נ"ת לשוב לבית החולים לביקורת תקופתית. לביקורת הראשונה, שנבעה לחודש מאי, לא יכלה נ"ת להגיע שכן חיילי המחסום ביצאה מכפרה לא התירו לאמבולנס לעבור. ביוני, יום הביקורת החדש, נאסר שוב על האמבולנס לעבור. מועד ביקורת חדש נקבע לאוגוסט, שלושה חודשים לאחר המועד המקורי. הוריה של נ"ת פנו למוקד בבקשה להסדיר את יציאתם מהכפר, מעברם בגדה וכניסתם לירושלים. המוקד פנה למינהל האזרחי שאישר לנ"ת ואביה להגיע לבית החולים. בספטמבר, לקראת מועד הביקורת הבא, פנה האב שוב למוקד. שוב הצליח המוקד להשיג את האישורים הנדרשים, אולם מפאת העוצר שהוטל על כפר גימאל בימים שקדמו למועד הביקורת, לא יכול היה האב להגיע למת"ק ולקחת אותם. (תיק 18011)

לעתים פניות המוקד לרשויות לא נושאות פרי גם כאשר מדובר בעובדים של ארגון זכויות אדם שמניעת כניסתם לישראל פוגעת בפעילות הארגון - למרות התהדרותה של ישראל בחופש הפעולה המלא אותו היא מעניקה לארגוני זכויות האדם הפועלים בה.⁴⁸

מאז פברואר 2002 משמש ע"ד, עיתונאי תושב טובאס, כעובד שטח של "בצלם". עובדי השטח של "בצלם" מתעדים, כידוע, הפרות ז"א בשטחים והכשרתם היא אבן יסוד בפעילות הארגון. חשיבות פעילותם עלתה עוד מאז נאסר

מחסומים

שונים - מחסומי פתע. המחסומים יצרו משמעות חדשה למושג דרך - לא עוד מדידת המרחק הפיזי של הכביש המוביל ממקום למקום, אלא מספר המחסומים

למעלה מ-300 מחסומים מוצבים ברחבי הגדה המערבית.⁴⁹ חלקם קבועים, בעיקר אלה שבכניסה לישראל ולגושי ההתנחלויות, וחלקם מוצבים במקומות שונים לפרקי זמן

המוצבים לאורכה. כל מחסום יוצר עיכוב של שעות רבות, שבמהלכן חשופים הפלסטינים להשפלות והתעמרויות מצד החיילים ובאין הנחיות ברורות, ההחלטה מי יעבור ומי לא נותרת בידי החיילים במחסום ונעשית לרוב באופן שרירותי.

מחודש מרץ טיפל המוקד בכ-500 פניות של תושבי השטחים ונציגי ארגונים שונים, לאפשר מעברם של מי שעוכבו שעות רבות ולמתן את התנהגות החיילים. פניות המוקד למינהל האזרחי, למת"קים השונים ולחיילים בשטח, הניבו לרוב תוצאות, אך בדרך כלל רק לאחר זמן רב. המוקד המשיך לטפל במקרים בהם ביקש הפונה, גם לאחר שעבר במחסום, לפעול לחקירת המקרה ולהעמדת האחראים לו לדין, או במקרים שהטיפול לא הסתייע.

ני"ג, נכה תושב ירושלים, אשתו ושמונת ילדיו, ניסו לעבר במחסום קלנדיה. אחד החיילים פתח את דלת מכוניתם, לקח את הקביים המשמשים את ני"ג והחל לשחק בהם. בקשותיו של ני"ג להחזיר לו את הקביים לא הועילו ובמשך כשעה המשיך החייל להחזיקם אצלו. רק לאחר התערבות המוקד הוחזרו הקביים לני"ג וניתן לו לעבור במחסום. (תיק ח656)

ב-3 לאוקטובר עוכב במחסום הוארה אמבולנס ובו יולדת, בדרכה לניתוח קיסרי. האמבולנס הגיע למחסום ב-10:20 אך עד ל-10:50 לא הותר מעברו. נהג האמבולנס פנה למוקד. פנייה למינהל האזרחי הביאה למעבר האמבולנס ב-11:00. (תיק ח403)

ב-22 לאוקטובר, אחר הצהריים, נתקבלו במוקד פניות של תושבי ירושלים שעוכבו במחסום קלנדיה, בדרכם חזרה לביתם - המחסום נסגר ונפתח חליפות ומעבר המכוניות והאנשים התנהל באיטיות רבה

שיצרה תורים ארוכים. מאחר שהמחסום אמור להיסגר בשעה 19:00, גבר הלחץ בקרב הממתניים. עם הפנייה הראשונה, ב-17:10, פנה המוקד למינהל האזרחי, שהבטיח כי ניתנה הוראה לחיילי המחסום להעביר את כל תושבי ירושלים לפני סגירתו. אולם עד השעה שבע נותרו עדיין 15 מכוניות ירושלמיות, בהן חולים וילדים, מעבר למחסום. רק בשעה 21:25 התחילו החיילים להעביר את המכוניות, שחלקן המתינו שם יותר מחמש שעות. מעבר כלי הרכב היה איטי ביותר - החיילים חייבו כל נהג לתת להם קופסת סיגריות ומצית. רק אז איפשרו לחצות את המחסום. נהג שסירב, נאסר עליו המעבר ונאמר לו לחכות לבוקר המחרת. אחד מהפונים למוקד אכן סירב, ולמרות מאמצי המוקד, שנמשכו עד חצות הלילה, לא הותר מעברו. בירורי המוקד העלו כי דרישת השוחד מצד החיילים אינה דבר נדיר - יום קודם דרשו החיילים 50 ש"ח מכל נהג ובמקרים אחרים דרשו מזון ושתייה. מאמצי המוקד לשכנע מי מבין הפונים להגיש תלונה עלו בתוהו - כולם חששו מנקמת החיילים אם יתגלה שהתלוננו. (תיק ח464)

ב-21 לאוגוסט בשעה 15:30 לערך הגיעו בני הזוג א' ותינוקם בן תשעת החודשים למחסום קלנדיה, בדרכם חזרה לביתם בכפר עקב. היה זה יום חם והאב, הי"א, ביקש מהאנשים שעמדו לפניו בתור למחסום לעבור לפנייהם. האנשים הסכימו. אחד החיילים ניגש לאב ושאלו מדוע הוא נדחף בתור, לקח את תעודות הזהות של בני הזוג (כפר עקב נמצא בתחום שיפוטה של ירושלים ותושביו תושבי ישראל) והודיע כי לא יוכלו לעבור במחסום ולא יקבלו בחזרה את תעודותיהם.

48. ראו סעיף 588 לדו"ח שהגישה ישראל לוועדה לזכויות האדם של האו"ם.

49. הארץ, 3.11.02, עמ' 34.